

Asia: VN/24131/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleishuomiot hallituksen esityksestä?

Sosiaali- ja terveysministeriön nyt lausunnolla olevassa esityksessä ehdotetaan väliaikaisesti muutettavaksi tartuntatautilakia. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi tartuntatautilaissa uudesta karanteeniperusteesta, joka koskisi Suomeen saapuvia henkilöitä ja määräytyisi lähtömaan perusteella, ja josta voisi vapautua erikseen säädetyillä perusteluilla sekä tietyillä poikkeusryhmillä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan syksyn 2020 aikana ja olemaan voimassa kesäkuun 2021 loppuun saakka. Lapin kauppakamari toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Lapin kauppakamari pitää tärkeänä tavoitetta edistää terveysturvallisuutta ja estää COVID-19 viruksen leviämistä. Koronaviruksen leviämisen ehkäiseminen on tärkeä tavoite, joka edistää samalla myös elinkeinotoiminnan nopeampaa palautumista. Esitettyjen toimenpiteiden tulee kuitenkin olla oikeassa suhteessa tavoiteltuihin hyötyihin nähden. Jo nyt Suomi on noudattanut muuta Eurooppaa huomattavasti tiukempaa linjaa matkustamisen suhteen, ja tilanne jatkuu edelleen nyt, kun maahantulon rajoituksia on jatkettu 13.12. saakka.

Lapin kauppakamari korostaa, että nyt valmisteilla olevalla lakiesityksellä luodaan mallia, joka vaikuttaa huomattavasti tämän hetken, akuuttia tilannetta pidemmälläkin tähtäimellä ja luo jo nyt näkymää siihen, miten matkailu pääsee liikkeelle koronatilanteen helpottaessa. Nyt esitetyn mallin vaikutukset ovat negatiivisia matkailun tulevaisuudelle siinä vaiheessa kun matkailu alkaa elpyä, millä on vaikutusta Suomen kilpailukykyyn suhteessa muihin maihin. Esityksen vaikutuksia yritys/elinkeinotoimintaan ei ole lainkaan huomioitu, vaikka sillä samaan aikaan on merkittäviä rajoittavia vaikutuksia siihen.

Lakiesityksessä ehdotetaan säädettäväksi uudesta karanteeniperusteesta, joka koskisi Suomeen saapuvia henkilöitä lähtömaan tilanteen perusteella. Nyt esitetty malli pohjautuu toimintatapaan,

jossa karanteeni on lähtökohta, ja siitä vapautuu tietyin reunaehdoin tai testauksen kautta. Testaus- ja karanteeni koskevat matkustajia, jotka saapuvat Suomeen maista, joissa on viimeisen 14 vuorokauden aikana tautitapausten määrä vähintään kaksinkertainen Suomeen verrattuna. Tämän osalta olisi avattava, miten tähän vertailulukuun on päädytty. Karanteenin tulee olla yksilöllinen ja perusteltu, jolloin lähtömaan yleistä tilannetta ei voida määritellä yksilölliseksi perusteeksi.

Tällä hetkellä malli näyttäytyy kokonaisuudessaan monimutkaisena, paljon terveydenhuollon ja eri tahojen resursseja sitovana sekä hyvin vaikeasti seurattavana. Miten yksittäisiä matkustajia käytännössä informoidaan toimintatavoista, miten eri matkustusmuotoja seurataan ja miten paljon resurssointia tarvitaan? Vaikutustenarvioinnissa on esitetty huomioita mallin edellyttämistä resursseista, ja sen myötä herää kysymys siitä, tuleeko esitetty malli todellisuudessa toimimaan?

Terveysturvallinen matkustaminen tulisi olla mahdollista selkeämmän mallin avulla, ja ja ottaen huomioon asian valmistelussa käytetyn pitkän ajan sekä sen jo nyt mukaan tuomat ongelmat, selkeä mallia on myös kohtuullista odottaa. Lakiesityksessä tulee huomioida sen ennakoitavuus, sekä sen tarkoituksenmukaiset ja oikeasuhteiset toimenpiteet suhteessa tavoiteltaviin hyötyihin nähden.

Mahdollistavatko toimenpiteet riittävästi ulkomaan matkailijoiden saapumisen Suomeen?

Nyt lausunnolla oleva esitys on vaikeasti hahmotettava kokonaisuus ja se ei mahdollista ulkomaalaisten matkailijoiden saapumista Suomeen sillonkaan kun se tautitilanteen puolesta olisi mahdollista. Vaikka tällä hetkellä tautitilanne on huono, tulee huolehtia siitä, että säännöt ovat selkeät ja valmiina sitten, kun eri lähtömaiden rajoitukset alkavat poistua.

Lakiehdotus on osin ristiriitainen ja aiheuttaa tulkintakysymyksiä. Alle kolmen vuorokauden matkalle riittäisi negatiivinen ennakkotesti, jos oleskelu kestää yli 3 vrk mutta ensintään 6 vrk, ei tarvittaisi karanteenia, mikäli testi on otettu enintään 48 h ennen lähtöä ja lisäksi otetaan testi maahantullessa. Yli 6 vrk:n matkoilla karanteenista vapautuisi negatiivisen lähtömaatestin lisäksi aikaisintaan 72 h:n kuluttua maahantulosta tehdyllä toisella testillä. Näiden eri ryhmien ohjeistukset eivät ole selkeät ja seuranta on käytännössä vaikeasti toteutettavissa.

Ehdotusta tulisikin selkiyttää ja yksinkertaistaa siten, että se olisi toteutettavissa oleva sekä takaisi terveysturvallisen matkustamisen. Karanteenin sijaan tulisi ottaa käyttöön yhteen testiin perustuva toimintatapa: yhden testin malli, jossa maahan saapuva esittää todistuksen negatiivisesta testistä (oleskelun kestosta riippumatta), mikäli lähtömaan todistusta ei ole, voisivat matkailija vaihtoehtoisesti mennä pikatestiin Suomeen saavuttaessa. Näiden ohella selkeät, kattavat ohjeistukset terveysturvallisista toimintavoista tulee myös ottaa käyttöön. Testauksen sujuvuuden ja kattavuuden kannalta sekä nopean testituloksen saamiseksi pikatestien tulee olla käytössä yhtäläisenä testausmuotona. Tätä tukee myös marraskuussa annettu komission suositus pikatestien laajemmasta käyttöönotosta.

Ovatko toimenpiteet riittäviä matkailun terveysturvallisuuden takaamiseksi?

Lapin kauppakamari toteaa, että esitetyt toimenpiteet ovat ylimitoitettuja tavoiteltuun hyötyyn nähden, ja ne ovat lisäksi tulkinnanvaraisia, vaikeasti seurattavia sekä erittäin paljon eri terveydenhuollon sekä eri tahojen virka-apuresursseja vaativia. Siksi on kyseenalaista, miten ehdotettu malli tosiasiallisesti on toteutettavissa. Lakiehdotus perustuu raskaasti toteutettavaan karanteenistrategiaan, kun se tulisi pohjata tehokkaaseen testaukseen.

Ovatko ehdotetut toimenpiteet välttämättömiä tartuntataudin leviämisen estämiseksi Suomessa ja terveysturvallisuuden lisäämiseksi matkailualalla?

Lapin kauppakamarin näkemyksen mukaan nyt esitetty monimutkainen toimintamalli eri ryhmittelyineen eivät ole välttämättömiä tai oikeassa suhteessa taudin leviämisen estämiseksi. Negatiivinen testitulos yhdistettynä selkeisiin ohjeisiin sekä terveysturvallisiin toimintapoihin mahdollistavat myös terveysturvallisen matkailun. Näitä vaihtoehtoisia toimintamalleja vaikutuksineen ei ole avattu tai otettu huomioon nyt käsillä olevassa esityksessä.

Miltä toimenpide-ehdotukset vaikuttavat Suomen terveydenhuollon kapasiteetin riittävyyden näkökulmasta?

Valmisteilla oleva lakiesitys sitoo jo esityksen omienkin arvioiden mukaan erittäin paljon terveydenhuollon kapasiteettia ja voi siten aiheuttaa tilanteen, jossa nämä resurssit ovat pois muusta terveydenhuollosta.

Onko esityksessä määritelty tarkoituksenmukaisesti ja perustellusti ne henkilöryhmät, joihin väliaikaisia säännöksiä ei sovellettaisi?

-

Malkki Elsi
Lapin kauppakamari